

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg: Ymchwiliad i Waith Ieuenctid

Gweinidog y Gymraeg a Dysgu Gydol Oes, Alun Davies AC

GWASANAETHAU GWAITH IEUENCTID YNG NGHYMRU

Mae gan waith ieuenctid botensial mawr i gyfoethogi bywydau pobl ifanc yng Nghymru - boed hynny drwy'r profiadau y mae'n eu cyflwyno iddynt neu'r cymorth a gynigir ganddo. Addysgwyr yw gweithwyr ieuenctid, boed mewn clwb ieuenctid cymunedol, ar y strydoedd neu drwy gefnogi addysg ffurfiol. Mae gwaith ieuenctid yn darparu ac yn hwyluso amgylchedd lle y gall pobl ifanc ymlacio, cael hwyl, teimlo'n ddiogel, a theimlo eu bod yn cael eu cefnogi a'u gwerthfawrogi. Drwy gyfleoedd addysgol a phrofiadau heb fod yn ffurfiol ac anffurfiol, y bwriad yw i weithwyr ieuenctid herio pobl ifanc i wella eu cyfleoedd bywyd. Gall pobl ifanc sy'n cymryd rhan mewn gwaith ieuenctid gynyddu eu cymhwysedd emosiynol; dysgu sgiliau adeiladu tîm a sgiliau cyfathrebu; a dysgu sut i sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed.

Darperir gwaith ieuenctid yng Nghymru drwy wasanaethau ieuenctid awdurdodau lleol a'r sector gwirfoddol. Yng Nghymru, mae'r gwasanaeth ieuenctid yn hawl gyffredinol, sydd ar gael i bob person ifanc. Drwy'r Ddeddf Dysgu a Sgiliau 2000, adran 123 (1), mae Gweinidogion Cymru wedi cyfarwyddo awdurdodau lleol i ddarparu gwasanaethau cymorth ieuenctid, sicrhau darpariaeth o'r fath, neu gymryd rhan yn y broses o ddarparu'r gwasanaethau hyn.

Mae canlyniadau allweddol ein harchwiliad cenedlaethol o waith ieuenctid yng Nghymru 2014-15 yn dangos y canlynol:

- Roedd tua 106,450 o bobl ifanc yn aelodau cofrestredig o ddarpariaeth Gwaith Ieuenctid yn y sector statudol yng Nghymru. Roedd y ffigur hwn yn cynrychioli 18 y cant o'r boblogaeth 11 i 25 oed yng Nghymru. Roedd tua 100,600 o'r aelodau hyn yn 11-19 oed, gan gynrychioli 31 y cant o'r boblogaeth 11-19 oed. Roedd y cyfrannau a adroddwyd yn amrywio o 54 y cant yn Wrecsam i 15 y cant ym Mhen-y-bont ar Ogwr.
- Ym mis Mawrth 2015, roedd 803 o staff rheoli a darparu Gwaith Ieuenctid cyfwerth ag amser llawn yn gweithio ar draws awdurdodau lleol yng Nghymru. Staff rheoli oedd 9 y cant (71) o'r swyddi cyfwerth ag amser llawn hyn a staff rheng flaen gwaith ieuenctid oedd 91 y cant (732) (craidd ac wedi'u hariannu'n allanol).
- Roedd y gymhareb o aelodau cofrestredig 11-25 oed i staff gwaith ieuenctid cyfwerth ag amser llawn (heb gynnwys staff rheoli) yn 145 o bobl ifanc fesul gweithiwr yn 2014-15. Ar gyfer y boblogaeth 11-19 oed, roedd y gymhareb yn 137:1. (Noder fod y cymarebau hyn yn adlewyrchu cyfanswm yr aelodau cofrestredig ac nid y presenoldeb mewn sesiynau).

- Cafodd tua 12,400 o bobl ifanc achrediad a gydnabyddir yn genedlaethol yn ystod y flwyddyn, sy'n cynrychioli 12 y cant o'r aelodau cofrestredig. Adroddwyd bod tua 18,000 o bobl ifanc (17 y cant o'r holl aelodau cofrestredig) wedi cael achrediad lleol.
- Mae'r math o brosiectau unigol hefyd yn cael eu cofnodi fel rhan o'r archwiliad. Y prosiectau mwyaf niferus oedd Clybiau Ar Ôl Ysgol, sef 1,565 yng Nghymru a Chwaraeon a Gweithgaredd Corfforol, sef 1,464. Darparwyd 19 y cant o'r holl brosiectau yn gyfan gwbl neu'n bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg. Dangosodd yr archwiliad hefyd fod 538 o brosiectau ar gyfer pobl ifanc ddu a lleiafrifoedd ethnig, 54 o brosiectau ar gyfer grwpiau lleiafrifol eraill, 118 o brosiectau rhyw benodol a 111 o brosiectau ar gyfer troseddwr ifanc.

Mae pob awdurdod lleol yn cefnogi'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid, mae ganddynt ganolfannau ieuencid, clybiau ieuencid ac mae gan y mwyafrif dimau stryd.

Mae amrywiol gyfarwyddiaethau'n gyfrifol am Wasanaethau Ieuencid ar draws yr awdurdodau lleol, gan gynnwys cyfarwyddiaethau addysg a chymunedau. Mae nifer fach o wasanaethau ieuencid wedi uno â Thimau Troseddau Ieuencid, i ddarparu model cymorth mwy integredig i bobl ifanc. Mae trefniadau Gwasanaeth Ieuencid awdurdodau lleol yn amrywio gan eu bod yn anelu at ddiwallu anghenion lleol.

STRATEGAETH GWAITH IEUENCTID GENEDLAETHOL CYMRU (2014-2018)

Cafodd Strategaeth Gwaith Ieuencid Genedlaethol Cymru ei lansio ym mis Chwefror 2014, gan bennu'r cyfeiriad ar gyfer sefydliadau gwaith ieuencid am y 4 blynedd nesaf. Ei nod yw cynyddu i'r eithaf rôl a chyfraniad darpariaeth gwaith ieuencid at ymgysylltiad pobl ifanc yn eu haddysg prif ffrwd a'u llwyddiant yn hynny o beth. Mae'r strategaeth yn integreiddio â'r Fframwaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuencid ac yn ei hategu.

Nod ein strategaeth yw ceisio sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd gorau posibl o'n sefydliadau Gwaith Ieuencid a manteisio ar arbenigedd, brwdfrydedd ac ymroddiad Gweithwyr Ieuencid Cymru i wella bywydau ein pobl ifanc.

Gwnaed cynnydd sylweddol o ran cyflawni'r ymrwymadau yn y strategaeth.

- Lanswyd ein **Marc Ansawdd** yn ystod hydref y llynedd a bydd hyn yn cefnogi ac yn sicrhau bod darpariaeth gwaith ieuencid o ansawdd ar gael i bobl ifanc. Gall sefydliadau ddefnyddio'r Marc Ansawdd i hunanasesu, i gynllunio ar gyfer gwella ac i ennill y Marc Ansawdd a gydnabyddir yn genedlaethol. Mae 3 sefydliad wedi bod yn llwyddiannus wrth gyflawni'r Marc Ansawdd Efydd, ac mae'r broses o'i gyflwyno'n ehangach ar draws Cymru bellach wedi dechrau.

- Rydym yn datblygu **Fframwaith Canlyniadau Cenedlaethol** ar gyfer Gwaith Ieuenctid yng Nghymru. Nod hyn yw cryfhau gallu'r sector i ddangos canlyniadau ac effaith gwaith ieuenctid. Daeth ymgynghoriad 12 wythnos i ben ym mis Mehefin; hwylusodd Plant yng Nghymru hefyd ymgynghoriad â phobl ifanc. Mae fy swyddogion wrthi'n adolygu'r ymatebion.
- Rydym wedi **gwneud ymchwil i waith ieuenctid mewn ysgolion**, o safbwynt gwaith ieuenctid ac ysgolion. Mae'r gwaith hwn wedi ein helpu i ddeall y gwerth y mae gwaith ieuenctid yn ei ychwanegu ochr yn ochr ag addysg ffurfiol a'r gwahanol ddulliau sy'n cael eu mabwysiadu i gyflwyno gwaith ieuenctid mewn ysgolion. Mae hefyd yn ein cynorthwyo wrth i'r cwricwlwm ysgol newydd esblygu.
- Rydym wedi **sefydlu Grŵp Cyfeirio Gwaith Ieuenctid** i ddod ag arbenigedd ynghyd ac i roi cyngor i Weinidogion Cymru ar yr heriau a'r materion allweddol.
- Un o nodweddion allweddol llawer o broffesiynau yw'r gofyniad i gofrestru gyda chorff rheoleiddio proffesiynol sy'n gosod ac yn cynnal safonau proffesiynol, gan gadw hyder y cyhoedd a dangos ymrwymiad ar y cyd i broffesiynoldeb. Er mwyn cydnabod hyn, byddwn yn cyflwyno deddfwriaeth ar **gofrestru'r gweithlu** a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i Weithwyr Ieuenctid gofrestru gyda Chyngor Addysg y Gweithlu o 1 Ebrill 2017 ymlaen.
- Rydym wedi gwneud ymchwil i'r gefnogaeth a gafodd **mudiadau gwaith ieuenctid gwirfoddol** a'r gefnogaeth sydd ei hangen arnynt. Mae'r gwaith hwn wedi ein helpu i ddeall gwir werth rhwydweithio ar gyfer y sector gwirfoddol.
- Rydym wedi gwneud ymchwil i gyfraniad gwaith ieuenctid at **Strategaeth y Gymraeg**. Roedd yr argymhellion a ddeilliodd o'r ymchwil hwn yn cynnwys ystyried hyfforddiant iaith Gymraeg o fewn pecynnau hyfforddiant i weithwyr ieuenctid, mudiadau gwaith ieuenctid yn defnyddio'r cyfryngau digidol, rhannu arferion da a gweithio mewn partneriaeth, ac maent yn cael eu hystyried gan fy swyddogion ar hyn o bryd.

Siarter Gwaith Ieuenctid Cymru

Ym mis Medi 2015, derbyniodd y Llywodraeth flaenorol argymhelliad y Grŵp Cyfeirio Gwaith Ieuenctid i sefydlu is-grŵp wedi'i gadeirio'n annibynnol i ddatblygu cynnig ieuenctid craidd a rhoi cyngor ar sut y gellir cyflawni hyn.

Penodwyd Tom Wylie i gadeirio'r grŵp ac i arwain y gwaith hwn. Mae gan Wylie brofiad helaeth o ddatblygu polisi ieuenctid yn y Deyrnas Unedig ac Ewrop. Mae hyn wedi cynnwys cadeirio grwpiau ar ran yr Ysgrifennydd

Gwladol dros Addysg yn Lloegr, ar gyfer Llywodraeth Gogledd Iwerddon ac ar gyfer Cyngor Ewrop.

Gweithiodd Wylie yn agos gydag ystod eang o randdeiliaid ar draws y sector gwaith ieuenctid i ddatblygu Siarter Gwaith Ieuenctid Cymru. Mae'r Siarter yn nodi'r disgwyliadau sylfaenol ar gyfer gwaith ieuenctid i bobl ifanc yng Nghymru ac fe'i cyhoeddwyd ym mis Mawrth.

Gan edrych i'r dyfodol, rydym eisiau gweld gwaith ieuenctid yn parhau i chwarae ei ran mewn:

- cefnogi pobl ifanc i aros mewn addysg, hyfforddiant a chyflogaeth;
- parhau i hyrwyddo iechyd a lles pobl ifanc;
- parhau i hyrwyddo cyfranogiad yn y gymuned a bywyd dinesig;
- parhau i leihau gweithgaredd gwrthgymdeithasol.

Gwaith Ieuenctid mewn ysgolion

O ran cefnogi person ifanc i aros mewn addysg, gall Gweithiwr Ieuenctid wneud byd o wahaniaeth. Mae ymchwil wedi dangos y gall gwaith ieuenctid helpu i wella presenoldeb, cyrhaeddiad ac ymddygiad disgyblion.

Yn ystod Haf 2015 derbyniodd y Llywodraeth bob un o'r 68 o argymhellion yn adroddiad yr Athro Graham Donaldson - Dyfodol Llwyddiannus. Ers hynny rydym wedi dechrau ar y daith gyffrous a thrawsnewidiol i ddatblygu cwricwlwm newydd i Gymru. Rydym yn cydnabod y rôl bwysig y gall y sector gwaith ieuenctid ei chwarae o ran cefnogi'r gwaith o gyflwyno'r cwricwlwm newydd, yn enwedig mewn perthynas â'r Pedwar Diben lle mae pobl ifanc yn dod yn:

- Dysgwyr uchelgeisiol, galluog
- Unigolion iach, hyderus
- Cyfranwyr mentrus, creadigol
- Dinasyddion egwyddorol, gwybodus.

Yn unol â'r camau gweithredu a nodir yn Strategaeth Gwaith Ieuenctid Genedlaethol Cymru 2014-18, comisiynwyd ymchwil gennym i effaith y ddarpariaeth gwaith ieuenctid mewn ysgolion o safbwynt ysgolion. Nododd yr ymchwil nifer o feysydd cwricwlwm allweddol y mae gweithwyr ieuenctid yn cyfrannu atynt a chanfod bod gwaith ieuenctid yn yr ysgol yn darparu cyswllt hanfodol rhwng pobl ifanc, teuluoedd, cymunedau a'r ysgol, sy'n gwella cyfleoedd addysgol a chyfleoedd bywyd i ddisgyblion.

Rydym yn cydnabod y rhan bwysig y mae **Sefydliadau'r Trydydd Sector** yn ei chwarae mewn cefnogi pobl ifanc a'u cymunedau. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddarparu £5.593 miliwn yn 2016/17 i gefnogi Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC) a'r 19 o Gynghorau Gwirfoddol Sirol sy'n cwmpasu pob ardal Awdurdod Lleol yng Nghymru. Mae'r cyllid hwn yn galluogi CGGC a'r Cynghorau Gwirfoddol Sirol i helpu sefydliadau cymunedol a gwirfoddol lleol i ffynnu.

Ym mis Ionawr 2016 dywedodd CGGC fod 33,000+ o sefydliadau'r trydydd sector yng Nghymru, ac mae 7.74% (2,554) o'r rhain yn Grwpiau Ieuenctid sy'n cefnogi pobl ifanc ledled Cymru.

Er mwyn codi proffil y sefydliadau yn y sector gwirfoddol sy'n gweithio yn y maes, comisiynwyd Cordis Bright i ymgymryd ag ymarfer mapio cenedlaethol i gasglu gwybodaeth am ddarpariaeth y sector gwirfoddol a all gynorthwyo pobl ifanc rhwng 14-18 i ymgysylltu neu barhau i ymgysylltu ag addysg, hyfforddiant a chyflogaeth. Nodau'r ymarfer mapio oedd; gwella mapiau darpariaeth yr awdurdodau lleol a ddefnyddir gan weithwyr arweiniol sy'n cefnogi pobl ifanc; annog y sectorau a gwirfoddol a chyhoeddus i weithi'n agosach mewn patneriaeth; a chefnogi'r broses o gyflawni'r Ffrawmaith Ymgysylltu a Datblygu Ieuenctid. Bydd y gwaith hwn yn cael ei gwblhau yn ddiweddarach yn yr Hydref.

CYLLID AR GYFER GWAITH IEUENCTID

Rydym wedi darparu £2,756,000 ar ffurf **Grant Cymorth Strategaeth Gwaith Ieuenctid** yn flynyddol i'r sector gwaith ieuenctid statudol, i gefnogi'r broses o weithredu'r strategaeth gwaith ieuenctid.

Yn 2015 cyflwynwyd ein **Grant Cyrrff Ieuenctid Gwirfoddol Cenedlaethol 3** blynedd gan ymrwymo swm blyneddol o £679,000 i 7 o fudiadau gwirfoddol cenedlaethol sy'n darparu gwaith ieuenctid ledled Cymru.

Mae awdurdodau lleol yn derbyn cyllid craidd gan Lywodraeth Cymru i gefnogi darparu gwasanaethau cymorth ieuenctid drwy eu **Grant Setliad Refeniw**. Ffrwd ariannu heb ei chlustnodi yw'r Grant Setliad Refeniw ac felly awdurdodau lleol sy'n penderfynu faint o'r cyllid hwn sy'n cael ei ddefnyddio er mwyn diwallu eu hanghenion a'u blaenoriaethau lleol orau, gan gynnwys eu darpariaeth gwaith ieuenctid.

Dangosodd ein harchwiliad gwaith ieuenctid cenedlaethol yn 2014-15 mai cyfanswm yr incwm ar gyfer Gwaith Ieuenctid yn 2014-15 oedd £36.6 miliwn ac roedd cyfanswm cyllidebau Gwaith Ieuenctid craidd yn £22.9 miliwn. Yn ychwanegol at y gyllideb Gwaith Ieuenctid graidd, roedd cyfanswm y gyllideb ar gyfer Gwaith Ieuenctid yng Nghymru ar gyfer 2014-15 yn cynnwys incwm o £13.8 miliwn o ffynonellau eraill, a oedd yn cyfrif am 38 y cant o gyfanswm yr incwm. Cyfrannodd 'Ffynonellau Cenedlaethol' y mwyafrif (£9.9 neu 72 y cant) o'r cronfeydd hyn, a darparwyd £3.8 miliwn o hynny gan Cymorth. Ffynonellau eraill o incwm ychwanegol yn 2014-15 oedd: Cymunedau yn Gyntaf (£0.9 miliwn), cyllid Ewropeaidd (£0.3 miliwn) a Llwybrau 14-19 (£0.2 miliwn).

LLAIS POBL IFANC

Gwyddom fod gwaith ieuenctid yn annog cyfranogiad gweithgar ac yn cefnogi pobl ifanc i gael llais. Rydym yn glir y bydd cyfranogiad pobl ifanc yn parhau i fod yn allweddol wrth ddatblygu a chyflawni ein deddfwriaeth, ein polisiau a'n rhaglenni. Byddwn yn parhau i ariannu model cenedlaethol, sef 'Cymru Ifanc', i alluogi lleisiau plant a phobl ifanc i gael eu clywed. Caiff 'Cymru Ifanc' ei

hwyluso gan 6 o fudiadau plant /ieuenctid; y prif bartner yw corff ymbarél ar gyfer sefydliadau plant yn y sector gwirfoddol a chanolfan ragoriaeth ar gyfer hawliau plant.